

Sygn. akt I Ca 432/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Nowaczyński

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska

SO Teresa Zawistowska /spr./

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko T. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 17 października 2012 r., sygn. akt I C 1653/12

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie z powodu nieważności i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Elblągu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 października 2012 r. Sąd Rejonowy w Elblągu w sprawie sygn. I C 1653/12 w powództwa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. przeciwko T. B. o zapłatę oddalił powództwo.

W uzasadnieniu wskazano, iż powód domagał się od pozwanej T. B. - opiekuna prawnego nieletniego K. J. – zapłaty kwoty 776,07 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu tytułem regresu za wypłacone poszkodowanemu odszkodowanie za szkodę z dnia 05 sierpnia 2011 roku polegającą na zarysowaniu nieznanym narzędziem karoserii samochodu osobowego marki S. (...) nr rej. (...) r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w dniach 03-06 sierpnia 2011 r. nieznaną sprawcą dokonano uszkodzenia samochodu osobowego marki S. (...) nr rej. (...), stojącego na parkingu przed wejściem głównym do (...) w E., poprzez porysowanie drzwi lewych przednich nieustalonym narzędziem. Właściciel pojazdu Centrum S. (...) w dniu 09 sierpnia 2011 roku zgłosił szkodę u powoda, u którego był ubezpieczony z tytułu autocasco.

Sąd Rejonowy w Elblągu III Wydział Rodzinny i Nieletnich po zapoznaniu się z zawiadomieniem Komendy Miejskiej Policji w E. dotyczącym, m. in. popełnienia przez nieletniego K. J. czynu karalnego z art. 288 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od 05 do 06 sierpnia 2011 roku dokonał uszkodzenia drzwi od strony kierowcy samochodu osobowego marki S. (...) nr rej. (...), czym spowodował straty w kwocie nie mniejszej niż 500 zł na szkodę Centrum S. (...) E. w dniu 31 sierpnia 2011 roku postanowił nie wszczynać postępowania. W dniu 05 października 2011 r. powód zawiadomił poszkodowanego o przyznaniu odszkodowania za uszkodzenie pojazdu S. (...) nr rej. (...) w wysokości 954,57 zł z tytułu ubezpieczenia autocasco i odszkodowanie to zostało wypłacone. Pismem z dnia 29 listopada 2011 r. powód wezwał T. B. do uiszczenia kwoty 954,57 zł tytułem regresu za wypłacone odszkodowanie, co nie zostało przez nią spełnione.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazywał, iż pozwana jest przedstawicielką ustawową K. J., który w chwili dokonywania czynu miał ukończone 15 lat, a zatem pozwana jako rodzic ponosiłaby odpowiedzialność z tytułu nadzoru za szkodę wyrządzoną w sposób zawiniony przez jej syna w przypadku, gdyby została je udowodniona konkretna wina pozostająca w związku przyczynowym z tą szkodą. W ocenie Sądu pierwszej instancji powód nie sprostał – z myśl art. 6 k.c. – obciążającemu go obowiązkiem dowiedzenia faktów, z których wywodził skutki prawne, gdyż nie wykazał po stronie pozwanej winy w nadzorze oraz istnienia związku przyczynowego między zachowaniem się osoby nadzorującej, a szkodą wyrządzoną przez podopiecznego.

Powód w apelacji od powyższego wyroku, zarzucając mu naruszenie prawa procesowego i materialnego wniósł o jego zmianę i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu według norm prawem przepisanych za obie instancje, ewentualnie uchylenia skarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

A. zarzucił naruszenie następujących przepisów prawa procesowego:

- art. 131 § 1 k.p.c. poprzez doręczenie zawiadomienia o wyznaczonym terminie rozprawy faxem, podczas gdy zawiadomienie o pierwszym posiedzeniu w sprawie powinno być doręczone w sposób przewidziany w art. 131 § 1 k.p.c. tj. przez pocztę, komornika, woźnych, a także sądową służbę doręczeńową;

- art. 133 § 3 k.p.c. poprzez doręczenie zawiadomienia o rozprawie bezpośrednio stronie, podczas gdy strona ustanowiła pełnomocnika procesowego, a zatem wezwanie na rozprawę powinno zostać doręczone bezpośrednio pełnomocnikowi powoda;

- art. 149 § 2 k.p.c. poprzez doręczenie pełnomocnikowi powoda zawiadomienia o rozprawie faxem na 5 dni przed wyznaczonym terminem rozprawy, podczas gdy Sąd był zobowiązany do doręczenia zawiadomienia o rozprawie co najmniej na tydzień przed wyznaczonym terminem rozprawy;

- art. 156 k.p.c. poprzez uznanie, iż w niniejszej sprawie nie zaistniała ważna przyczyna uzasadniająca odroczenia rozprawy, podczas gdy niezachowanie 7 - dniowego terminu stanowi ważną przyczynę w rozumieniu art. 156 k.p.c. i uzasadnia odroczenie rozprawy.

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i nieprawidłowe wnioski polegające na uznaniu przez Sąd Rejonowy w Elblągu, iż powód nie wykazał winy w nadzorze oraz istnienia związku przyczynowego między zachowaniem się osoby nadzorującej, a szkodą wyrządzoną przez podopiecznego pozwanej, podczas gdy powód załączył do pozwu postanowienie Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 31 sierpnia 2011 r., w którym wskazano, iż nieletni dopuścił się zarzucanych mu czynów karalnych, a w trakcie dokonywania czynu karalnego pozwany znajdował się na przepustce w domu, a zatem pod opieką pozwanej.

Odnośnie naruszenia norm prawa materialnego powód wskazał na art. 6 k.c. **zarzucając błędne ustalenie, iż powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia faktów, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy podczas gdy, powód załączył do pozwu dowody z dokumentów potwierdzające dochodzone roszczenie.**

W uzasadnieniu apelacji skarżący podał, iż Sąd Rejonowy w Elblągu zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 17 października 2012 r. doręczył bezpośrednio stronie powodowej, podczas kiedy art. 133 § 3 k.p.c. obligował go do doręczenia tego zawiadomienia bezpośrednio ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi. W ocenie skarżącego, Sąd pierwszej instancji dopuścił się również naruszenia art. 149 § 2 zd. 2 k.p.c. ma skutek zawiadomienia powoda o terminie rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku zaledwie na pięć dni przed jej datą, a jednocześnie nie odroczył rozprawy w okolicznościach kiedy były ku temu przesłanki. Zarzucił skarżący, iż Sąd Rejonowy w Elblągu uchybił przepisowi art. 131 k.p.c., gdyż zawiadomił powoda o terminie rozprawy za pomocą faksu, kiedy nie zachodziły w sprawie żadne okoliczności uniemożliwiające zawiadomienie powoda za pośrednictwem publicznego operatora pocztowego.

W ocenie powoda powyższe uchybienia przepisów prawa procesowego miały istotny wpływ na treść skarżonego postanowienia, a jednocześnie – wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji – w sprawie nie doszło przez powoda do uchybienia przepisowi art. 6 k.c., ponieważ przedstawił wszelkie okoliczności potwierdzające zasadność dochodzonego przez niego pozwem roszczenia.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie.

Większość zarzutów apelacyjnych dotyczyła naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów postępowania, co głównie wiązało się z nieprawidłowym zawiadomieniem pełnomocnika procesowego powoda o terminie rozprawy oraz formą tego zawiadomienia. W ocenie Sądu odwoławczego zarzuty w tej materii zasługiwały na podzielenie.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżania bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Z kolei w myśl art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi jeżeli strona została pozbawiona możliwość obrony swych praw.

Sąd odwoławczy podziela argumentację powoda, iż w okolicznościach stanu faktycznego sprawy doszło do naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 149 § 2 k.p.c. Zgodnie z powołanym unormowaniem o posiedzeniach jawnych zawiadamia się strony i osoby zainteresowane przez wezwanie lub ogłoszenie podczas posiedzenia. Stronie nieobecnej na posiedzeniu jawnym należy zawsze doręczyć wezwanie na następne posiedzenie. Wezwanie powinno być doręczone co najmniej na tydzień przed posiedzeniem. W wypadkach pilnych termin ten może zostać skrócony do trzech dni.

Z zebranego w sprawie materiału wynika, iż zarządzeniem przewodniczącego z dnia 20 września 2012 r. pierwsza rozprawa przed Sądem a quo została wyznaczona na dzień 17 października 2012 r., a o jej terminie nakazano zawiadomić pełnomocnika powoda (k.45). Zawiadomienie o terminie rozprawy, wysłane za pośrednictwem pocztowego operatora publicznego, zostało powodowi skutecznie doręczone w dniu 05 października 2012 r., z kolei ustanowiony przez powoda profesjonalny pełnomocnik procesowy w osobie radcy prawnego został o terminie rozprawy zawiadomiony w drodze informacji przesłanej za pomocą faksu w dniu 12 października 2012 r. o godzinie 9:37 (k.49). Nie ulega zatem wątpliwości, iż mając na uwadze wyznaczony termin rozprawy na dzień 17 października 2012 r., zawiadomienie pełnomocnika procesowego powoda o dacie rozprawy zostało dokonane jedynie na pięć dni przed rozprawą.

Tego rodzaju uchybienie nie prowadziło do nieważności postępowania, gdyby strona pomimo tego miała faktyczną możliwość działania, a więc gdyby stawiała się na rozprawie, albo mogła składać kolejne wnioski lub wyjaśnienia, w tym także wnioski o powtórzenie przeprowadzonych pod jej nieobecność dowodów. Rozprawa wyznaczona na dzień

17 października 2012 r. w Sądzie Rejonowym w Elblągu była jednak ostatnią rozprawą w sprawie i bezpośrednio po jej zamknięciu wydany został wyrok. W tej sytuacji nie można mówić o tym, iż skarżący miał faktyczną możliwość składania jakichkolwiek dalszych wniosków. Wskazywane okoliczności odnoszą się również do sytuacji, gdy udział w rozprawie strony nie jest obowiązkowy, co także skutkuje koniecznością wyznaczenia terminu rozprawy z zachowaniem wymogów z art. 149 § 2 k.p.c. Tygodniowy termin przewidziany w art. 149 § 2 k.p.c. ma umożliwić osobie wezwanej przygotowanie się do posiedzenia sądowego, a w przypadku, gdyby zawodowy pełnomocnik nie mógł uczestniczyć w posiedzeniu, ma umożliwić mu ustanowienie substytutu, który miałby odpowiedni czas na przygotowanie się do reprezentowania strony. Zaznaczenia wymaga, iż zastępowana przez pełnomocnika strona ma prawo do rzetelnego procesu, a to oznacza obowiązek sądu nie obniżania poziomu pomocy prawnej wskutek własnych działań. Tylko w wypadkach pilnych, gdy konieczne jest szybkie działanie sądu, istnieje możliwość skrócenia terminu do trzech dni, powinno to jednak być uzasadnione rzeczywiście wyjątkowymi okolicznościami (por. Kodeks cywilny. Komentarz, komentarz do art. 149 k.p.c., Irena Gromska-Szuster, System Informacji Prawnej Lex Omega 2012).

Trafnie również zarzuca skarżący, iż Sąd pierwszej instancji dopuścił się w sprawie naruszenia art. 133 § 3 k.p.c. Wymieniony przepis wskazuje, że jeżeli został ustanowiony pełnomocnik procesowy lub osoba upoważniona do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. Odnosząc to do okoliczności stanu faktycznego sprawy wskazać trzeba, iż samo doręczone bezpośrednio powodowi zawiadomienia o terminie rozprawy z zachowaniem wynikającego z art. 149 § 2 k.p.c. terminu (k.50), przy jednoczesnym zawiadomieniu ustanowionego w sprawie pełnomocnika procesowego o rozprawie z uchybieniem tego terminu, nie może prowadzić do konstatacji, iż został zachowany wynikający z art. 149 § 2 k.p.c. siedmiodniowy termin.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 03 lutego 2010 r., II CSK 404/09 – w pełni aprobowanym przez Sąd odwoławczy w przedmiotowej sprawie – nawet w sytuacji, w której udział w rozprawie nie jest obowiązkowy i gdy strona została pouczona, że długotrwała przeszkoda w stawieniu się na rozprawę nie stanowi podstawy do jej odroczenia, termin rozprawy powinien być wyznaczony z uwzględnieniem wymogów z art. 149 § 2 k.p.c. Niezachowanie tego terminu w sytuacji, w której bezpośrednio po zamknięciu tak wyznaczonej rozprawy zapadł wyrok, stanowi o naruszeniu art. 149 § 2 k.p.c. ze skutkiem w postaci nieważności postępowania.

W tym stanie rzeczy podkreślenia wymaga, iż ustanowiony w sprawie profesjonalny pełnomocnik strony powodowej został zawiadomiony o rozprawie na pięć dni przed jej wyznaczonym terminem – w sytuacji kiedy nie zachodziły żadne przesłanki uzasadniające twierdzenie, iż była to sprawa pilna, co usprawiedliwiłoby skrócenie terminu dla doręczenia zawiadomienia nawet do trzech dni. Okoliczności związane z uchybieniem tego terminu uzasadniały odroczenie rozprawy zgodnie z art. 214 § 1 k.p.c., nie zaś jej zamknięcie i bezpośrednio po tym ogłoszenie orzeczenia. Z tych względów z uwagi na naruszenie przez Sąd Rejonowy w Elblągu art. 149 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy stwierdził z urzędu nieważność postępowania, co skutkowało – na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. – uchyleniem zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania z powodu nieważności i przekazaniem sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.